

De Standaard

Een ladder naar de vrijheid

MEESTERLIJK OVERZICHT VAN JOAN MIRÓ IN TATE MODERN

Joan Miró was geen activist of politiek kunstenaar, maar voor de turbulentste periodes van de twintigste eeuw had hij wel gevoelige antennes. Een tentoonstelling in Tate Modern, met een reeks topwerken, belicht het engagement van de Catalaanse schilder.

VAN ONZE REDACTEUR
GEERT VAN DER SPEETEN

LONDEN | Joan Miró (1893-1983) was de speelvogel onder de surrealisten. In zijn bijzonder uitgebreide oeuvre, dat baadt in frisse kleuren en van een wonderlijke creativiteit getuigt, ontpopte de Catalaanse schilder zich tot een echte ontsnappingskunstenaar. In zijn vrolijke universum zijn hemellichamen, fabeldieren en dromerige symbolen de hoofdrolspelers.

Toch is dat maar een eenzijdig beeld, zegt Chris Dercon, de kersverse directeur van Tate Modern in Londen. 'We denken bij Miró iets te automatisch aan het logo van de Spaanse dienst voor

toerisme. Maar zijn werk was ook een reflectie over politiek en het tumult van de voorbije eeuw.' De tentoonstelling *Miró, the ladder of escape* begint met de liefde van de kunstenaar voor de natuur. Miró's verankering in het Catalaanse platteland was diepgeworteld.

Zijn loyaliteit tegenover de streek waar hij opgroeide, rond de boerderij van Mont-roig, zou altijd groot blijven.

Droomwereld

Miró putte er blijvend inspiratie uit, ook toen hij zich als balling in Parijs vestigde. Je merkt het aan abstracte landschappen zoals *Hond die naar de maan blaft*

(1926), waarin hij de 'spontane expressie' van de surrealisten verzoent met zijn typische droomwereld. Dit wonderlijke schilderij is ook een van de eerste werken waarin een ladder opduikt: Miró's symbolische bruggetje tussen het aardse en het kosmische.

In de jaren 1930 werd zijn stijl grimmiger en agressiever. Angstgevoelens, scatologische taferelen en wrange humor kregen gestalte in vaak schelle kleuren. Een schreeuw van verontwaardiging, vlak nadat de Spaanse burgeroorlog in 1936 uitbrak, was de *Barcelona-serie*: een wereld bevolkt door monsters en gruwelijke creaturen.

Niet toevallig zijn deze litho's losjes gebaseerd op *Ubu roi* van Alfred Jarry, een dadaïstisch theaterstuk over een bandeloos despoot.

'Red Spanje'

Miró zou zelfs nog explicieter en militanter stelling nemen tegen het Spanje waarin generaal Franco de plak zwaaide. Voor het Spaans paviljoen van de wereldtentoonstelling in 1937 lanceerde hij de oproep 'Red Spanje'. Naast Picasso's huiveringwekkende *Guernica* exposeerde Miró een muurfresco dat later verloren zou gaan, en dat de 'man met de zeis' voorstelde. Zijn politieke engagement laai-

de slechts sporadisch op, maar toch opmerkelijk genoeg om het tot rode draad van de tentoonstelling uit te roepen. Zo zou Joan Miró - tot in de keuze van zijn voornaam - altijd een overtuigd Catalaan en voorstander van regionale autonomie blijven, ook vanuit ballingsoorden als Parijs of Mallorca.

Trage schilderijen

Tot op hoge leeftijd bleef Miró gevoelig voor de breuklijnen van zijn tijd. Een sleutelwerk uit de tentoonstelling is *Mei 1968*. De druipende verflodder die op het doek gekwakt lijkt, verwijst naar de hevigheid waarmee de studentenrevolutie Parijs overspoelde. Over Mei '68 zei Miró dat hij de 'mix van drama en verwachting' wel bewonderde. Een merkwaardig ensemble vormen de *Tolles brûlées* uit 1973: doorboorde, verbrande en vertrapte canvassen die Miró maakte in zijn wilde periode, vlak voor zijn eerste retrospectieve in het Grand Palais. Als *angry old man*, die ook op zijn tach-

derijen, zoals Miró ze zelf noemde, die indruk maken. Als een oude zenmeester en meesterkalligraaf schepte hij plezier in de simpele lijn en de intensiteit van verzadigde kleurvlakken. In deze eenvoud bereikte Miró de ultieme synthese, in kunst die je compleet weet te overrompelen. Als er één politiek credo is waar Miró zich achter schaarde, was het wel de vrijheid van expressie. Met een reeks topwerken uit de allergrootste verzamelingen laat Tate Modern zien dat hij in de eerste plaats een veelzijdige durf was, een grootmeester die je telkens opnieuw kan ontdekken.

'Joan Miró. The ladder of escape'. Tot 11 september in Tate Modern in Londen, zondag tot donderdag van 10 tot 18u, op vrijdag en zaterdag tot 22u. Eurostar verzorgt dagelijks ten 9 verbindingen tussen Brussel en Londen.

ONLINE
www.tate.org.uk

'Blauw I/III' (1961). © Tate Modern

Als er één politiek credo is waar Miró zich achter schaarde, was het vrijheid van expressie

tigste nog barstte van creativiteit en energie, wilde Miró zijn eigen imago bijsturen. Tegenover dat geweld staan twee verstilte zaaltjes, als een kapel met meditatieve werken. Het is één van de verdiensten van Tate Modern dat het vijf bijzondere triptieken samen wist te brengen voor deze tentoonstelling. Uit één ervan, *Prisonnier crucifié* (1974), spreekt opnieuw een boodschap: Miró die het opnam voor de ter dood veroordeelde Catalaanse anarchist Salvador Puig Antich. Maar het zijn vooral de rust en sereniteit van deze 'trage schil-

'Mei 1968' (1973). © Fundació Joan Miró, Barcelona